

Pin'has – Le recensement du berger

Source : Likouté Si'hot volume 18, première Si'ha sur Pin'has

<p>D.ieu ordonne à Moché de compter le peuple d'Israël, « après l'épidémie »</p>	<p>1</p>
<p>פינתם כו, א: ויהי אחרי המגפה; ויאמר ה' אל משה ואל אלעזר ... שאו את ראש כל עדת בני ישראל מבין עשרים שנה ומעלה לבית אבתם כל יצא צבא בישראל.</p> <p>Pin'has 26, 1 : Et ce fut après l'épidémie, D.ieu dit à Moché et à Eléazar ... : « Faites le relevé de toute la communauté des enfants d'Israël, depuis l'âge de vingt ans et au-delà, par familles paternelles ; de tous ceux qui sont aptes au service [militaire, dans le peuple] d'Israël ».</p> <p>רש"י: ויהי אחרי המגפה וגו'. משל לרועה שנכנסו זאבים לתוך עדרו והרגו בהן, והוא מונה אותן, לידע מנין הנותרות. דבר אחר: כשיצאו ממצרים ונמסרו למשה - נמסרו לו במנין; עכשו, כשקרבו למות ולהחזיר צאנו - מחזירים במנין.</p> <p>Rachi : Et ce fut après l'épidémie etc. Cela évoque la parabole d'un berger, ayant son troupeau envahi par des loups, qui y tuèrent des animaux. Il les compte donc pour connaître le nombre de ceux qui restent.</p> <p>Autre explication : quand ils quittèrent l'Égypte, ils furent confiés à Moché, avec un nombre précis. Le moment de sa mort s'approchait et il devait donc restituer le troupeau, il le fait en les comptant à nouveau.</p>	<p>Moché fait le recensement du peuple, à l'image du berger qui recense son troupeau après le passage des loups.</p>
<p>Analyse : Qui est le « berger » et quel est l'apport de cet exemple ?</p>	<p>2</p>
<p>רש"י על במדבר א, א: מתוך חבתן לפניו מונה אותם כל שעה: כשיצאו ממצרים מנאן, וכשנפלו בעגל - מנאן לידע מנין הנותרים, כשבא להשרות שכניתו עליהם מנאם...</p> <p>Rachi sur Bamidbar 1, 1 : Du fait de l'amour [que D.ieu] porte aux [enfants d'Israël], Il les compte à tout moment : Lorsqu'ils sont sortis d'Égypte - Il les a comptés ; lorsqu'ils sont tombés dans la faute du veau d'or - Il les a comptés, afin de connaître le nombre de ceux qui restent (des survivants) ; lorsqu'Il vint pour faire résider Sa Che'hina (présence divine) sur eux, Il les compte...</p> <p>רש"י על תשא ל, טז: ...למדת שנצטוו למנותם .. אחר מעשה העגל מפני שנכנס בהם מגפה; ...משל לצאן החביבה על בעליה שנפל בה דבר, ומשפסק אמר לו לרועה בבקשה ממך מנה את צאני ודע כמה נותרו בהם, להודיע שהיא חביבה עליו.</p> <p>Rachi sur Ki-Tissa 30, 16 : ...L'ordre de les dénombrer a été donné ... après l'épisode du veau d'or, à cause de l'épidémie qui les avait touchés. ...Cela ressemble à un troupeau aimé de son maître, sur lequel s'est développée une épidémie. Lorsqu'elle s'est arrêtée, [le maître] dit au berger : « Compte s'il te plaît mon troupeau, et sache combien il en reste ! », pour montrer [à quel point le troupeau] est cher [à son maître].</p>	<p>Le décompte des enfants d'Israël est plutôt classique dans la Torah : Pourquoi le commenter, avec un exemple... ?</p>
<p>Développement : Quelles étaient les causes et circonstances de cette épidémie ?</p>	<p>3</p>
<p>בלק כה, א: ...ויחל העם לזנות אל בנות מואב .. ויצמד ישראל לבעל פעור ויחר אף ה' בישראל. ...ויאמר משה אל שפטי ישראל הרגו איש אנשיו הנצמדים לבעל פעור. ...ויהיו המתים במגפה ארבעה ועשרים אלף.</p> <p>Balak 25, 1 : ...Le peuple se livra à la débauche avec les filles de Moav ... Israël se prostitua à Baal-Peor et le courroux de D.ieu s'alluma contre Israël. ...Et Moché dit aux juges d'Israël : « Que chacun de vous tue ses hommes qui se sont livrés à Baal-Peor ! » ...Les morts de l'épidémie furent au nombre de vingt-quatre mille.</p> <p>רש"י: הרגו איש אנשיו. כל אחד ואחד מדיני ישראל היה הורג שנים ודיני ישראל ח' רבוא ושמונת אלפים...</p> <p>Rachi. Que chacun tue ses hommes. Chacun des juges d'Israël tua deux hommes, et les juges d'Israël étaient au nombre de quatre-vingt-huit mille ; [Donc, cent-soixante-seize mille hommes furent tués]...</p> <p>לקוטי שיחות: מתעוררת תמיהה גדולה בפסוקנו: מדוע מדגש בפסוק "אחר המגפה", בעוד אשר לפי החשוב חשוב יותר לדעת "מנין הנותרים" מכך ש"הרגו איש אנשיו", שנהרגו יותר מאשר פי שבע ממספר "המתים במגפה" !?</p> <p>Likouté Si'hot : Notre verset soulève un point très surprenant : Pourquoi souligne-t-il le fait qu'il se situe « après l'épidémie », signifiant ainsi qu'il convient d'établir le compte de ceux qui ont survécu à l'épidémie ? N'était-il pas plus important de déterminer le nombre de ceux qui avaient survécu, après que « chacun ait tué ses hommes » ? Le nombre des victimes, en effet, était sept fois plus important que celui de l'épidémie !</p>	<p>Sept fois plus de personnes sont mortes par « les juges d'Israël ». Pourquoi les ignorer dans le recensement ?</p>
<p>Analyse : La différence entre l'initiative du « berger » et celle du « Maître »</p>	<p>4</p>
<p>לקוטי שיחות: כאשר בעל הצאן מורה למנות את הצאן כדי לדעת "מנין הנותרות" הרי הוא מתכונן בכך לבטא את חביבות הצאן, שהכבשים שנספרים נותרו שלמים. לעמת זאת, כאשר הרועה מונה את הצאן "לידע מנין הנותרות", זהו בעקר בגלל תפקידו כרועה - במטרה להתמסר יותר ל"צאן הנותרות", לשומרן ממקרה דומה בפעם אחרת. לכן מובן, שזה מתאים בעקר כאשר הרועה חש עצמו אשם בחסרון צאן מן העדר.</p>	<p>Le berger est-il responsable de la perte de son troupeau ?</p>

Likuté Si'hot : Lorsque le propriétaire ordonne de dénombrer son troupeau « pour connaître le nombre de ceux qui restent », il veut exprimer l'amour qu'il porte à ce troupeau, s'assurer que les animaux décomptés soient intacts. En revanche, quand le décompte est à l'initiative du berger, cela est surtout lié à sa mission en tant que berger, dans l'intention de mieux s'adonner aux animaux qui restent, de les protéger d'un drame similaire. Un tel recensement ne sera fait que lorsque le berger se sent coupable de la disparition des animaux du troupeau.

Explication : La besoin de recensement du berger dépend des circonstances

5

לקוטי שיחות: כאשר "שופטי ישראל" הרגו "איש אנשיו" היה זה באפן שבית דין שפטו ודנו אותם למיתה, ומשה רבנו לא יכל היה להרגיש אשמה במוותם. אך לא כן היה ב"מגפה", שמשה יכל היה לחשב שהדבר הוא באשמתו, מפני ששכח הדין ד"קנאין פוגעין בו" (רש"י בלק כה, ז). לעמת זאת במעשה העגל, היה משה בהר, ולא היה לו כלל קשר לתוצאות ענשי החטא, ולכן אין מקום לקר שמושה פרועה ימנה את צאן מרעיתו מצד עצמו.

Likuté Si'hot : Lorsque les Juges d'Israël avaient « tué leurs hommes », cela faisait suite à un jugement du tribunal qui les avait condamnés à mort. Moché ne pouvait pas se considérer responsable de leur disparition. Mais pour l'épidémie, Moché pouvait penser que cela était de sa faute, du fait qu'il avait oublié la loi que « les zélés peuvent s'en charger » (Rachi sur Balak 25, 7). En revanche, dans l'épisode du veau d'or, Moché se trouvait alors sur la montagne, il n'avait donc aucun rapport avec les punitions infligées à la suite de cette faute. De ce fait, rien ne justifiait que Moché lui-même, en tant que berger, soit conduit à dénombrer son troupeau.

L'initiative de Moché de compter « son troupeau » provenait de son sentiment de culpabilité pour ne pas avoir arrêté l'épidémie.

Pourquoi ce recensement ne pouvait-il pas être à l'initiative de D.ieu ?

6

רש"י על בלק כה, יד: לכה איעצה... אלקיהם של אלו שונא זמה הוא.

Rachi sur Balak 24, 14 : Va, je te conseillerai. ...Que leur D.ieu déteste la débauche.

רמב"ם הל' איסורי ביאה יב, ז: עוון [בעילת כותית], אף על פי שאין בו מיתת בית דין אל יהי קל בעיניך, אלא יש בו הפסד שאין בכל העריות כמותו: שהבן מן הערוה בנו הוא לכל דבר, ובכלל ישראל נחשב אף על פי שהוא ממזר, והבן מן הכותית אינו בנו, שנאמר "כי יסיר את בנה מאחרי" (ואתחנן ז, ד) - מסיר אותו מלהיות אחרי ה'.

Maïmonide, lois des relations interdites 12, 7 : Ne négliges pas la faute [d'avoir des relations avec une non-juive] : même si elle n'entraîne pas la mort au tribunal, elle cause une perte dont on ne retrouve pas l'équivalent pour toutes les autres unions interdites. En effet, le fils né d'une femme interdite [juive] est son enfant et il reste donc partie intégrante du peuple d'Israël. A l'inverse, le fils d'une araméenne n'est pas son enfant, ainsi qu'il est écrit : « Car il détacherait ton fils de Moi » (Vaet'hanane 7, 4) – cela retire [l'enfant] de la proximité divine.

ע"פ הרוגוצ'ובי על פינחס: בכל העברות האחרות, יהיו אשר יהיו, אין עוברים את הגבולות שהציב הקב"ה בין ישראל לעמים, כי גם לאחר שעוברים עברה נשארים ישראל. ואלו בועל ארמית, אשר הבן שצריך היה להיות מ"נפשות מ"ישראל" נהיה נכרי, הרי מדה כנגד מדה, שהוא נחשב "מחוץ" לצאן מרעיתו (לגבי ענין החביבות).

Rogatchover sur Pin'has : Pour toutes les autres fautes, quelles qu'elles soient, on ne dépasse pas les « limites » que D.ieu a placées entre Israël et les nations, car celui qui commet la faute reste un Juif. En revanche, celui qui a une relation « avec une araméenne », l'enfant, qui aurait dû avoir une âme juive, ne l'aura pas. Dès lors, « mesure pour mesure », le fauteur est considéré « en dehors » du troupeau de D.ieu (pour Ses manifestations d'amour).

לקוטי שיחות: מובן החמרה היוצאת מן הפלל [לגבי הקב"ה] של חטא "בועל ארמית"; לכן אין כאן מנין של חביבות "לידע מנין הנותרות": אלו שלא חטאו אינם "נותרים" מן החוטאים - כאלו אין כלל קשר ביניהם.

Likuté Si'hot : On comprend à quel point, pour D.ieu, cette faute est particulièrement grave. Il n'y a donc pas lieu de faire un recensement d'amour, « pour connaître le nombre de ceux qui restent » : ceux qui n'ont pas fauté ne sont pas les « restants » des fauteurs – c'est comme s'il n'y avait aucun rapport entre eux !

La relation avec « une araméenne » est une faute grave au point que D.ieu considère l'auteur exclu du compte de « Son troupeau ».

Enseignement : La gravité de ces relations, l'abnégation absolue de Moché !

7

לקוטי שיחות: מצד אחד - רואים עד כמה פוגם החטא של בועל ארמית, עד שהחוטא מתנתק מצאן מרעיתו של הקב"ה. וזוהי גם הוראה לגבי הזכות הגדולה והאחריות העצומה של אלה שיש בידם למחות ולעכב אפלו יחיד, ואפלו פעם אחת, מלהכשל רחמנא לצלן בחטא זה - כולל אלו שכבר נכשלו בכך רחמנא לצלן.

ואלו מצד שני רואים, שלגבי הדאגה לצרכיהם, שמירה מפני זאבים וכדומה, הרי משה רבנו - הרועה הנאמן של כל ישראל, שמוסר נפשו עבור כל יהודי - מתמסר גם ליהודים כאלו, עד כדי כך שגם הם נחשבים לצאן מרעיתו, יותר מכך, אין הם חלק "בקצה המחנה", אלא "תוך עדרו". והנהגה זו נעשית תורה והוראה לכל יהודי.

Likuté Si'hot : D'une part, on peut constater la gravité de la relation « avec une araméenne », au point que le fauteur se déconnecte du troupeau de D.ieu. Cela nous enseigne aussi le grand mérite et la responsabilité énorme de ceux qui peuvent intervenir pour protester et empêcher même un seul individu, même une seule fois, de trébucher sur cette faute - même pour ceux qui ont déjà trébuché, puisse D.ieu nous en préserver.

D'autre part, on peut voir comment Moché notre maître, berger fidèle de tout Israël, fait don de sa personne pour se soucier des besoins de chacun, même de telles personnes, pour protéger son troupeau des « loups ». Moché les considère comme faisant partie de son troupeau. Bien plus, ils ne sont pas « à l'extrémité du campement » mais bien « au sein de son troupeau ». Cette conduite de Moché constitue un enseignement pour chaque Juif !

Enseignement : La gravité de ce type de relations, le devoir d'aider les êtres concernés.

L'exemple de Moché : n'exclure aucun Juif du « troupeau », se soucier des besoins de chacun !